

คอลัมน์ "จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง"

ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันพฤหัสบดีที่ 19 มิถุนายน 2546

เดวิด เบ็คแฮม จักรกลของระบบทุนวัฒนธรรม

รังสรรค์ ทัศนะพรพันธุ์

สโมสรฟุตบอลแมนเชสเตอร์ ยูไนเต็ด (Manchester United) ออกแถลงการณ์วันที่ 17 มิถุนายน 2546 ว่า สโมสรขบรวลูซื้อตกลงในการขายเดวิด เบ็คแฮม (David Beckham) ให้แก่สโมสรฟุตบอลรีลแมดริด (Real Madrid) แห่งสเปนในราคา 35 ล้านยูโร เทียบเท่า 24.5 ล้านปอนด์สเตอร์ลิง

แมนเชสเตอร์ยูไนเต็ดจำเป็นต้องออกแถลงการณ์เรื่องนี้ เนื่องจากสถานีวิทยุ Marca แห่งสเปนป่าวร้องว่า บัดนี้ รีลแมดริดซื้อเดวิด เบ็คแฮม ได้แล้ว การแย่งกันซื้อเบ็คแฮม ยุติลงหลังจากเป็นข่าวนานนับเดือน ทั้ง A.C. Milan และ Inter Milan แห่งอิตาลี Barcelona และ Real Madrid แห่งสเปนต่างต้องการไขว่คว้าเบ็คแฮม

ในบรรดาสโมสรฟุตบอลที่ต้องการซื้อเดวิด เบ็คแฮม บาร์เซโลนาวิ่งนำหน้าสโมสรอื่นใด โจอัน ลาปอร์ต้า (Joan Laporta) ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นประธานสโมสรบาร์เซโลนา หาเสียงด้วยการชูนโยบายการซื้อเดวิด เบ็คแฮม แม้จะมีคะแนนเสียงเป็นรองคู่แข่งในตอนต้น แต่กลับเป็นผู้ชนะในบั้นปลาย จนกล่าวได้ว่า เบ็คแฮมช่วยให้ลาปอร์ต้าเป็นประธานสโมสรฟุตบอลบาร์เซโลนา เพียงชั่วเวลาไม่ถึงสัปดาห์ต่อมา เดวิด เบ็คแฮม ก็หลุดลอยไปสู่สโมสรฟุตบอลรีลแมดริด ทั้งๆที่บาร์เซโลนาได้รับอนุญาตจากแมนเชสเตอร์ ยูไนเต็ดให้เจรจากับเดวิด เบ็คแฮม โดยตรงก่อนสโมสรอื่นๆ

เดวิด โรเบิร์ต โจเซฟ เบ็คแฮม (David Robert Joseph Beckham) เป็น 'ทรัพย์สิน' ของแมนเชสเตอร์ ยูไนเต็ด เบ็คแฮมได้รับรางวัล Bobby Charlton Soccer Skills Award เมื่ออายุ 11 ขวบ ทำสัญญาเป็นนักฟุตบอลฝึกหัดของสโมสรแมนเชสเตอร์ ยูไนเต็ด เมื่ออายุ 16 ปี และทำสัญญาเป็นนักฟุตบอลอาชีพกับสโมสรเดียวกันเมื่ออายุ 18 ปี แมนเชสเตอร์ ยูไนเต็ด จึงเป็นสถานบ่มเพาะวิทยายุทธ์ของเบ็คแฮม

สโมสรฟุตบอลอาชีพต้องจัดการนักฟุตบอลดุจดังการจัดการทรัพย์สิน การตัดสินใจซื้อนักฟุตบอลต้องตัดสินใจเหมือนกับการตัดสินใจซื้อทรัพย์สิน ในการจัดทำบัญชีสโมสรฟุตบอล นักฟุตบอลอยู่ในรายการทรัพย์สินของสโมสร นักฟุตบอลในฐานะทรัพย์สินมิได้มีมูลค่า

คงที่ หากแต่มีมูลค่าแปรปรวนตามกลไกตลาด และตามอายุสัญญา นักฟุตบอลผู้เป็นที่ต้องการของสโมสรอื่นมากย่อมมีมูลค่าตลาดสูง หากตลาดไม่ต้องการนักฟุตบอลผู้ใด นักฟุตบอลผู้นั้นอาจไม่มีมูลค่าตลาดเลย นักฟุตบอลที่อายุการใช้งานกำลังสิ้นอายุ สโมสรผู้ว่าจ้างย่อมอยู่ในภาวะใกล้สิ้นความเป็นเจ้าของ เมื่อสิ้นความเป็นเจ้าของ สโมสรย่อมขาดรายได้จากการขายนักฟุตบอล หากสโมสรเห็นว่า นักฟุตบอลผู้นั้นยังมีมูลค่าตลาด ก็ต้องหาทางต่ออายุสัญญา เพื่อจะได้มีรายได้จากการขายนักฟุตบอล หากไม่มีการต่ออายุสัญญา นักฟุตบอลมักจะถูกปล่อยให้อายุสัญญาสิ้นสุดลงโดยไม่ยอมย้ายสโมสรก่อนการสิ้นอายุสัญญา เพราะเมื่อสัญญาสิ้นอายุ นักฟุตบอลสามารถต่อรองเงินเดือนและเงินค่าตอบแทนอื่นๆกับสโมสรใหม่ได้ดีขึ้น เพราะสโมสรใหม่ไม่ต้องจ่ายเงินซื้อนักฟุตบอลจากสโมสรเก่า เนื่องเพราะสโมสรเก่าสิ้นความเป็นเจ้าของตามการสิ้นอายุสัญญา

แมนเชสเตอร์ ยูไนเต็ด ตัดสินใจขายเดวิด เบ็คแฮม ดุจเดียวกับการตัดสินใจขายทรัพย์สิน ราคา 35 ล้านยูโรที่ขายได้ ใครๆบอกว่าได้กำไร แม้ว่าแมนเชสเตอร์ ยูไนเต็ด ต้องลงทุนในการบ่มเพาะวิทยายุทธ์ของเดวิด เบ็คแฮม ก็ตาม แต่สำหรับแฟนฟุตบอลจำนวนมาก เบ็คแฮมเป็นเพชรประดับสโมสร การตัดสินใจขายเบ็คแฮมเป็นการกระทำที่ปราศจากสติ เสี่ยงกันประณามดับขรม เพราะเกรงว่า การขาดเบ็คแฮมอาจกระทบต่อฐานะการเป็นสโมสรชั้นนำของแมนเชสเตอร์ ยูไนเต็ด

ในสายตาของผู้บริหารแมนเชสเตอร์ ยูไนเต็ด เดวิด เบ็คแฮม กำลัง 'ใหญ่' เกินกว่าตัวสโมสร การรักษาเบ็คแฮมในฐานะทรัพย์สินของสโมสรเป็นเรื่องยากลำบากมากขึ้นไม่ช้าก็เร็ว เบ็คแฮมต้องโบยบินจากสโมสร การตัดสินใจขายเบ็คแฮมในยามนี้ นอกจากช่วยเสริมความแข็งแกร่งของฐานะการเงินของสโมสรแล้ว ยังช่วยลดรายจ่ายของสโมสรอีกด้วย เพราะสโมสรต้องจ่ายเงินเดือนและเงินค่าตอบแทนอื่นๆแก่เบ็คแฮมในระดับสูงยิ่ง หากสโมสรสามารถนำรายได้จากการขายเบ็คแฮมมาใช้จ่ายอย่างชาญฉลาด ทั้งในการซื้อนักฟุตบอลใหม่มาเสริมทีมและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของสโมสร การขายเบ็คแฮมย่อมเป็นปฏิบัติการที่คุ้มค่า แท้ที่จริงแล้วแมนเชสเตอร์ ยูไนเต็ด ได้เตรียมรับมือกับสภาวะการณ์ที่ไร้เดวิด เบ็คแฮม มาก่อนแล้ว ดังจะเห็นได้จากปลายฤดูกาลแข่งขัน 2545/2546 ที่เซอร์อเล็กซ์ เฟอร์กูสัน จีบเบ็คแฮมนั่งเก้าอี้สำรอง หรือบางนัดไม่ติดแม้แต่ตัวสำรอง

เดวิด เบ็คแฮม มิได้เป็นนักฟุตบอลที่ขายแต่ทักษะในการเล่นฟุตบอลเท่านั้น หากยังขายความเป็นดาราอีกด้วย ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะเบ็คแฮมมีภรรยาที่เป็นนักร้องยอดนิยม บางครั้งเบ็คแฮมทำตัวเป็นผู้นำแฟชั่น เมื่อฤดูกาลแข่งขัน 2545/2546 สิ้นสุดลง สองสามีภรรยาเดินสายเพื่อสร้างภาพลักษณ์ความเป็นดารา ทั้งในสหรัฐอเมริกาและอาเชียนูรพา ในสหรัฐอเมริกา

ผู้คนที่สนใจเบ็คแฮมมีไม่มากเท่าที่คาด ยิ่งความผิดหวังแก่สามีภรรยาคุณี้ และอาจมีผลในการทลายความฝันของวิกตอเรีย อาดัมส์ (Victoria Adams) ที่จะเป็นดาราฮอลลีวูด

การสร้างภาพลักษณ์ความเป็นดารา อาจไม่สำคัญหรือไร้ความหมายสำหรับนักฟุตบอลส่วนใหญ่ แต่มีความหมายและความสำคัญสำหรับเบ็คแฮมมาก เพราะเบ็คแฮมหวังหารายได้ในฐานะผู้โฆษณาสินค้า นักฟุตบอลระดับโลกดังเช่นโรนัลโด และซีนาติน ซีดาน มีรายได้จากการเป็นผู้โฆษณาเครื่องดื่มและอุปกรณ์กีฬา แต่เบ็คแฮมกำหนดเป้าหมายกว้างขวางกว่านั้น เพราะเบ็คแฮมก้าวไปเป็นผู้โฆษณาสินค้าแฟชั่น ดังเช่นการโฆษณาแว่นกันแดดยี่ห้อ Police

ในปี 2544 มีการผลิตคอมพิวเตอร์เกมชื่อ David Beckham Soccer Game เบ็คแฮมมีรายได้จากการขายภาพลักษณ์ของตนเอง แม้ว่าเกมดังกล่าวนี้จะขายดี แต่บริษัทผู้ผลิตคือ Rage Software ต้องล้มละลายในเดือนมกราคม 2546 เนื่องจากความผิดพลาดในการบริหาร

ชื่อของเดวิด เบ็คแฮม นั้นขายได้ ภาพของเดวิด เบ็คแฮม ก็ขายได้ แม้แต่ลายเซ็นยังขายได้ ด้วยเหตุดังนี้ จึงมีสินค้านานาชนิดที่มีลายเซ็น ชื่อ และภาพของเดวิด เบ็คแฮม ปรากฏ ไม่ว่าจะเป็นของชำร่วย เครื่องแต่งกายนักกีฬา ลูกฟุตบอล และกระดาษติดฝาผนัง

ด้วยเหตุดังนี้ สัญญาการจ้างงานของเดวิด เบ็คแฮม จึงมิได้มีแต่ข้อตกลงเรื่องเงินเดือนและค่าตอบแทนต่างๆเท่านั้น หากยังต้องมีข้อตกลงการแบ่งปันผลประโยชน์อันเกิดจากการใช้สิทธิในภาพลักษณ์ (Image Rights) ของเดวิด เบ็คแฮม อีกด้วย soccernet.com (June 17, 2003) รายงานว่า สโมสรรีล มาดริดตกลงจ่ายค่าเหนื่อยแก่เบ็คแฮมสัปดาห์ละ 90,000 ปอนด์สเตอร์ลิง ส่วนรายได้อันเกิดจากการขายภาพลักษณ์ของเดวิด เบ็คแฮม ตกลงที่จะแบ่งปันกันในอัตรา 50%

หากจะกล่าวให้ถึงที่สุดแล้ว รีล มาดริดมิได้ซื้อความเป็นนักฟุตบอลของเบ็คแฮมเท่านั้น หากยังซื้อความเป็นดาราของเบ็คแฮมด้วย เพราะความเป็นนักฟุตบอลผสมผสานกับความเป็นดาราของเบ็คแฮม ด้านหนึ่งช่วยเพิ่มรายได้จากค่าผ่านประตู และอีกด้านหนึ่งช่วยเพิ่มรายได้จากการขายสินค้าที่มีภาพลักษณ์ของเบ็คแฮม ในประการสำคัญการแย่งชิงตัวเบ็คแฮมเป็นการตัดไฟแต่ต้นลมมิให้บาร์เซโลนาสามารถเสริมเขี้ยวเล็บได้

เดวิด เบ็คแฮม เป็นจักรกลของระบบทุนวัฒนธรรมอย่างปราศจากข้อกังขา แม้ว่ากระบวนการแปรวัฒนธรรมให้เป็นสินค้าจะมีมาแล้วนานนับศตวรรษ และกีฬาอยู่ในส่วนหนึ่งของกระบวนการดังกล่าวนี้ แต่เดวิด เบ็คแฮม มีบทบาทในการบุกเบิกมิติใหม่ของการแปรวัฒนธรรมให้เป็นสินค้า เพราะเบ็คแฮมเป็นนักกีฬาคนหนึ่งในจำนวนน้อยคนที่ประสบความสำเร็จในการผสมผสานความเป็นนักกีฬาเข้ากับความเป็นดาราเพื่อขาย

ภาคผนวกที่ 1

ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเดวิด เบ็คแฮม

นาม David Robert Joseph Beckham

วันเกิด 2 พฤษภาคม 2518

สถานที่เกิด Leytonstone, London

สัญชาติ อังกฤษ

คู่สมรส Victoria Adams

ประวัติอาชีพนักฟุตบอล

8 กรกฎาคม 2534	ทำสัญญานักฟุตบอลฝึกหัดกับ ManU
23 มกราคม 2536	ทำสัญญานักฟุตบอลอาชีพกับ ManU
2538	ManU ให้ Preston North End ยืมตัว
2 เมษายน 2538	แข่งในนาม ManU ครั้งแรกกับ Leeds United
1 กันยายน 2539	แข่งในนามทีมชาติอังกฤษครั้งแรกกับ Moldova
2543	กลับต้นทีมชาติอังกฤษ

ภาคผนวกที่ 2

สัญญาการซื้อขายเดวิด เบ็คแฮม

1. วีลแมตริตตกลงจ่ายรวมทั้งสิ้น	35.0 ล้านยูโร
2. จ่ายเมื่อลงนามในสัญญา	7.5
3. จ่ายเป็นรายปีรวม 4 ปี ปีละเท่าๆกัน	17.5
4. หากวีลแมตริตติด Champions League
จ่ายปีละ 1.25 ล้านยูโร เป็นเวลา 4 ปี	
5. หากวีลแมตริตเข้ารอบ Quarter - Finals
ของ Champions League
จ่ายปีละ 1.25 ล้านยูโร เป็นเวลา 4 ปี	

ที่มา Dale Johnson, "Beckham to join Real in £25m Switch," *soccernet.com* (June 17, 2003)